

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.066 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **БІЛАКУ Миколі Миколайовичу** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Право на цивільну вогнепальну зброю як гарантія конституційного права на захист життя та здоров'я особи»**.

«11» липня 2025 року.

БІЛАК Микола Миколайович, 1998 року народження, громадянин України. Освіта вища: у 2020 році закінчив Львівський національний університет імені Івана Франка та отримав повну вищу юридичну освіту за спеціальністю «Правознавство», здобувши кваліфікацію «магістр».

У жовтні 2023 року отримав свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Аспірант Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Наукова керівниця: **ІВАНОВСЬКА Алла Миколаївна**, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувач має 8 публікацій, з яких чотири статті у наукових фахових виданнях України та чотири тези доповідей на наукових конференціях:

1. Білак М.М. Обмеження щодо отримання дозволу на придбання вогнепальної зброї за чинним законодавством України та проектом Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю»: порівняльний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 287-291. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/65>

2. Білак М.М. Адміністративна відповідальність за порушення правил обігу цивільної вогнепальної зброї як складова державного контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: «Право». 2024. № 83 (ч. 2). С. 143-151. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.2.20>

3. Білак М.М. Міжнародно-правові та національні гарантії реалізації права особи на захист життя і здоров'я. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2024. № 3 (43). С. 16-25. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2024.43.016>

4. Білак М.М. Досвід Чехії та Швейцарії у сфері легалізації цивільної вогнепальної зброї в контексті забезпечення права на захист життя та здоров'я. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 1. С. 42-46. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.1.9>

5. Bilak M.M. To the question of necessity to criminalize separate kinds of illegal trafficking in hunting smoothbore weapons. *Foreign languages in use*:

academic and professional aspects: збірник тез XIV Всеукраїнської науково-практичної інтернет- конференції (м. Хмельницький, 6 квітня 2022 року). Р. 5-6.

6. Білак М.М. Особливості видачі вогнепальної зброї і боєприпасів до неї цивільним особам, які беруть участь у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав: проблеми та шляхи їх вирішення. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: збірник тез V Міжнародної науково- практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 червня 2022 р.).* Хмельницький, 2022. С. 46-49.

7. Білак М.М. Перевірка психо-емоційного стану як важливий компонент дозвільної системи у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї: проблеми та шляхи вдосконалення. *Current topics of science development and their implementation: abstracts of XIV International Scientific and Practical Conference (Sofia, Bulgaria, April 07-09, 2025).* С. 40-42.

8. Білак М.М. Зберігання мисливської вогнепальної зброї після її придбання за чинним законодавством України: проблема та шляхи її вирішення. *Modern problems of science development: scope and causes: abstracts of XV International Scientific and Practical Conference (Bergen, Norway, April 14-16, 2025).* С. 28-30.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – ГАЛУС Олена Олександрівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачки кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У дисертації автором недостатньо досліджено питання інституційного забезпечення контролю за обігом цивільної вогнепальної зброї. Зокрема, дисертант в основному зосереджується на нормативно-правових аспектах згаданого контролю та приділяє менше уваги аналізу організаційної структури органів, відповідальних за регулювання та контроль у зазначеній сфері.

2. Попри ґрунтовний аналіз нормативно-правових актів, у дослідженні бракує систематизованого вивчення судової практики у справах, пов'язаних із застосуванням зброї в умовах необхідної оборони та перевищенням її меж, що є важливим для розуміння практичних аспектів реалізації досліджуваного права.

3. Дискусійним вбачається підхід автора до структури державного контролю у сфері обігу цивільної вогнепальної зброї. Визначаючи основні компоненти цієї структури (комплексна перевірка потенційних власників, систематичний моніторинг суб'єктів, комплекс превентивних заходів та механізм юридичної відповідальності), дисертант не враховує такий важливий елемент як інформаційно-аналітичне забезпечення контрольної діяльності. Не можемо погодитися з таким підходом, оскільки в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та діджиталізації державного управління, впровадження електронних систем обліку та моніторингу обігу зброї,

використання автоматизованих аналітичних інструментів для виявлення потенційних ризиків становить окремий, самостійний компонент системи державного контролю, який потребує спеціального правового регулювання».

Рецензент – ГАВРІК Роман Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У дисертації недостатньо уваги приділено психологічним та соціологічним аспектам легалізації цивільної вогнепальної зброї. Зокрема, автор обмежується твердженням про її потенційну роль у створенні психологічного бар'єру для правопорушників, проте не підкріплює цю тезу відповідними емпіричними даними та соціологічними дослідженнями; аналізуючи зарубіжний досвід правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї, автор не приділяє достатньої уваги негативним аспектам та соціальним ризикам лібералізації законодавства у цій сфері, що призводить до певної однобічності дослідження.

2. Автор не погоджується із пропозицією законодавця, що викладена у проекті Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» щодо заборони на отримання зброї особами з непогашеною або незнятою судимістю за вчинення ряду кримінальних правопорушень, визначених в законі. На думку автора доцільно закріпити абсолютну заборону на отримання зброї особами з непогашеною або незнятою судимістю незалежно від тяжкості правопорушення, в тому числі у разі вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з насильством або з погрозою його застосування, вчинення кримінального правопорушення у також у стані сп'яніння чи із застосуванням зброї. Не можемо погодитися із цією пропозицією, оскільки такий підхід може призвести до невинноватого обмеження прав окремих категорій громадян. На нашу думку, слід зберегти можливість отримання зброї особою у разі вчинення кримінального правопорушення, що не відноситься до категорії кримінального проступку, якщо він не пов'язаний із насильством або з погрозою його застосування, а також якщо він не вчинений у стані сп'яніння чи із застосуванням зброї.

3. При дослідженні законодавства інших держав щодо урегулювання права на цивільну вогнепальну зброю, здобувач досліджує в тому числі вимоги до особи, що може отримати дозвіл на придбання зброї, процесуальний порядок отримання відповідного дозволу, правила носіння та зберігання зброї, а також цілі, задля яких може бути видано дозвіл на придбання зброї. Авторіві слід детальніше визначити, задля яких цілей особа може отримати право на цивільну вогнепальну зброю в Україні і чи обмежується цей перелік лише забезпеченням права на самозахист чи захист життя, здоров'я, майна інших осіб».

Офіційна опонентка – РЯДІНСЬКА Валерія Олександрівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права Вищого навчального закладу «Національна академія управління». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У наявному аналізі зарубіжного досвіду легалізації цивільної вогнепальної зброї залишається недостатньо опрацьованим комплекс факторів, зокрема соціально-економічних умов та культурно-історичних контекстів, які безпосередньо вплинули на вибір і становлення національних моделей правового регулювання обігу зброї в окремих країнах. Ігнорування цих детермінант знижує аналітичну цінність порівняльного дослідження та суттєво ускладнює формування обґрунтованих висновків щодо можливості імплементації зарубіжного досвіду у нормативно-правове поле України, враховуючи її унікальний історичний шлях, соціальну структуру та рівень правової культури.

2. У дисертаційному дослідженні недостатньо повно враховано особливості правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї в умовах воєнного стану, а також у повоєнний період. Зважаючи на трансформацію безпекового середовища, зростання рівня мілітаризації суспільства та необхідність запобігання збройній ескалації у мирний час, дана проблематика потребувала більш детального аналізу, особливо з огляду на необхідність удосконалення правового механізму забезпечення контролю за зброєю, процедури її вилучення або перереєстрації після завершення бойових дій, а також співвідношенню між правом на самозахист і публічною безпекою в умовах поствоєнного відновлення.

3. Позиція дисертанта щодо запровадження абсолютної заборони на набуття права власності на цивільну вогнепальну зброю особами з непогашеною або незнятою судимістю потребує додаткового обґрунтування. Такий підхід, за відсутності диференціації за характером і ступенем тяжкості вчиненого правопорушення, може бути несумісним із принципом пропорційності, що є складовою частиною конституційного механізму обмеження прав і свобод людини. На наш погляд, доцільно було б розглянути альтернативні моделі, які передбачають індивідуалізовану оцінку ризиків, з урахуванням рецидиву, строку давнини, ступеня соціальної небезпеки діяння, а також фактів реабілітації та соціальної адаптації особи.

4. Положення дисертації, в якому повідомлення про підозру розглядається як самодостатня підстава для відмови у видачі дозволу на володіння цивільною вогнепальною зброєю, викликає обґрунтовані сумніви. Такий підхід є дискусійним, оскільки не узгоджується з конституційним принципом презумпції невинуватості, згідно з яким особа вважається невинуватою, доки її провина не буде доведена у суді. Крім того, залишено поза увагою ризики зловживань з боку правоохоронних органів шляхом ініціювання кримінального провадження або безпідставного повідомлення про підозру з метою впливу на особу».

Офіційний опонент – ПУНДА Олександр Олегович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Хмельницького національного університету. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Дискусійним є підхід автора до встановлення вікових обмежень для отримання дозволу на цивільну вогнепальну зброю без урахування міжнародних стандартів та психофізіологічних особливостей різних вікових груп. Запропонована гармонізація вимог потребує більш ретельного наукового обґрунтування з урахуванням поведінкових досліджень у галузі психологічної науки.

2. Дисертантом недостатньо досліджено питання готовності сучасної системи державних органів України до імплементації запропонованих ідей щодо легалізації цивільної вогнепальної зброї. Автором лише поверхнево проаналізовано організаційно-технічні можливості відповідних підрозділів МВС України, їх кадровий потенціал, матеріально-технічне забезпечення та спроможність ефективно здійснювати контроль за розширеним обігом зброї, що може породжувати сумнів у можливості практичної реалізації вищевказаної ідеї.

3. Потребує додаткового методологічного обґрунтування вибір саме п'яти країн (Чехії, Швейцарії, Литви, Німеччини та США) для порівняльно-правового аналізу. Дисертант сповна не пояснює критерії відбору зазначених юрисдикцій, що не дозволяє оцінити репрезентативність вибірки та повноту охоплення різних моделей правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї у світовій практиці.

4. Потребує додаткового обґрунтування пропозиція щодо запровадження механізму «червоних прапорців» без детального аналізу процедурних гарантій для осіб, права яких можуть бути обмежені, та механізмів оскарження відповідних рішень, що є важливим для забезпечення балансу між безпекою суспільства та правами особи».

Голова ради – БРИГІНЕЦЬ Олександр Олексійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування:

«За» **5** членів ради,
«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **БІЛАКУ Миколі Миколайовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.066

Олександр БРИГІНЕЦЬ